

УДК 801.6:[811.111+ 811.161.3] '42:316.774:004.738.5

Дерік І.М., Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського, м. Одеса, Україна

Дерік Ілона Морисівна, асистент кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Коло інтересів: прикладна та комунікативна лінгвістика, теоретична та прикладна фонетика, загальне та типологічне мовознавство (лексикологія, стилістика)

Особливості мелодичного компонента у просодичному оформленні мовлення ведучого в англо- та українськомовних Інтернет-повідомленнях ділової тематики

У статті наведені результати дослідження мелодичного компонента інтонації (рівень ЧОТ, діапазон ЧОТ) у мовленні ведучих англо- та українськомовних Інтернет-повідомлень ділової тематики різних жанрових типів, здійсненого методом інструментального аналізу.

In the focus of the research there are the pitch frequency acoustic parameters (fundamental frequency level, fundamental frequency range) of the anchorperson's speech in Ukrainian and English Internet business news messages of different genre types investigated by means of instrumental analysis.

Дослідження особливостей Інтернет-комунікації та аналіз дискурсу Інтернету як багатовимірного когнітивно-комунікативного феномена становить провідний напрямок сучасних мовознавчих студій (роботи І.Є. Авер'янової, Ф.С. Бацевича, А.Д. Белової, О.В. Вінарівської, О.Н. Галичкіної, С.С.Данилюка, Н.В. Коломієць, К.Я.Кусько, В.І. Карасика, О.О. Селіванової) [1; 3; 4; 5; 6; 7; 10; 13; 9; 14]. На матеріалі різних мов вивчаються технологічні, структурні та змістовні характеристики таких різновидів Інтернет-комунікації, як електронна пошта [1], веб-сайти [5;7], комп'ютерні конференції [6], Інтернет-новини [10]. Однак маловивченим залишається аспект просодичного оформлення мовлення, що звучить в різних видах Інтернет-комунікації.

Проблематика статті визначається як комплексне дослідження частотних характеристик мовлення ведучого англо- та українськомовних інформаційних Інтернет-повідомлень ділової тематики (ІПВДТ). Науково-дослідна робота виконується у межах комплексної проблеми "Теоретичні та прикладні аспекти дослідження

типологічних і конкретно мовних рис сучасного дискурсу" (реєстраційний номер 0107U000467), якою займається колектив кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики ПДПУ ім. К.Д. Ушинського.

Актуальність обраної проблематики підтверджується недостатньою вивченістю аспекта просодичного оформлення Інтернет-комунікації у цілому та Інтернет-повідомлень зокрема.

Наукова новизна роботи в тому, що уперше на матеріалі англійської та української мов здійснюється комплексне дослідження мелодичних характеристик мовлення ведучих у різних жанрових типах Інтернет-повідомлень ділової тематики з урахуванням важливості ролі просодії як основи сприйняття та розуміння змісту інформаційно-комунікативного процесу. Теоретична база дослідження складається з робіт науковців, присвячених проблемам типології інтонації мовлення та експериментального аналізу просодичного компоненту (праці А.Й. Багмут, Т.О. Бровченко, М.П. Дворжецької, Т.М. Корольової, І.В. Корунця, О.І. Стеріополо)

[2;8;11;12;15].

Матеріалом дослідження послуговувалася група озвучених текстів англо- та українськомовних інформаційних Інтернет-повідомлень компаній *Forbes*, *Dow Jones*, *CNN*, *Укрінформ*, розміщених на веб-сайтах <http://www.forbes.com>, <http://www.dowjones.com>, <http://www.thestreet.com>, <http://www.audio.ukrinform.com>, <http://www.thestreet.com>, загальним обсягом 1200 фраз (3000 інтонаційних груп), тривалістю звучання 180 хвилин.

Об'єктом дослідження є англо- та українськомовні інформаційні повідомлення ділової тематики (ІПВДТ) як комплексні утворення в середовищі Інтернету, що складаються з вербального, графічного, звукового та візуального компонентів.

Предметом дослідження є акустичні параметри мелодичних характеристик мовлення ведучих англо- та українськомовних інформаційних Інтернет-повідомлень ділової тематики. З метою нівелювання індивідуальних

особливостей мовлення досліджуються відносні величини (усереднений рівень ЧОТ та усереднений діапазон ЧОТ у фразі).

Методологічний апарат дослідження складається з методів системного та порівняльного аналізу, методу інструментального аналізу та прийомів статистичного оброблення кількісних даних.

Мета дослідження полягала у визначенні певних закономірностей оформлення мелодичного компонента мовлення ведучого в англо- та українськомовних Інтернет-повідомленнях різних жанрових типів.

У ході дослідження було експериментально встановлено відмінності у кількісних показниках мелодичних характеристик мовлення у Інтернет-повідомленнях різних жанрових типів. Статистично оброблені дані інструментального аналізу досліджуваного матеріалу дозволили ґрунтовно підтвердити факт найбільшої релевантності частотних характеристик, усереднений рівень ЧОТ та усереднений діапазон ЧОТ у фразі для диференціації емоційно-модально забарвлених

Таблиця 1

Усереднені частотні характеристики мовлення ведучих ІПВДТ,
англійська мова (відносні одиниці)

Жанровий тип ІПВДТ	Ведучий	Усереднений ЧОТ	Усереднений діапазон ЧОТ
		1	2
Інформаційний випуск новин	ВА1	0,9086	0,8452
	ВА2	0,9268	0,8750
	ВА3	0,8603	0,7414
	ВА4	0,8801	0,8727
	середнє	0,8939	0,8335
Аналітичний огляд	ВА1	0,9455	1,1164
	ВА2	0,9593	0,8750
	ВА3	0,9549	0,8163
	ВА4	0,9320	0,9393
	середнє	0,9465	0,9367
Репортаж	ВА ₁	1,0672	1,1301
	ВА ₂	1,0569	1,0312
	ВА ₃	1,0364	1,0816
	ВА ₄	1,0320	1,0696
	середнє	1,0481	1,0781
Інтерв'ю і бесіда	ВА ₁	1,2959	1,1643
	ВА ₂	1,1951	1,1352
	ВА ₃	1,2972	1,1564
	ВА ₄	1,2527	1,1606
	середнє	1,2602	1,1541
Інтернет-повідомлення рекламного характеру	ВА ₁	1,3721	1,2876
	ВА ₂	1,3577	1,1875
	ВА ₃	1,3333	1,2244
	ВА ₄	1,3320	1,2764
	середнє	1,3487	1,2439

Таблиця 2

**Усереднені частотні характеристики мовлення ведучих ІПвДТ,
українська мова (відносні одиниці)**

Жанровий тип ІПвДТ	Ведучий	Усереднений ЧОТ	Усереднений діапазон ЧОТ
		1	2
Інформаційний випуск новин	ВУ ₁	0,9066	0,9888
	ВУ ₂	0,8493	0,9761
Інформаційний випуск новин	ВУ ₃	0,8741	0,9625
	ВУ ₄	0,8485	0,9598
	середнє	0,8696	0,9718
Аналітичний огляд	ВУ ₃	0,8741	0,9625
	ВУ ₄	0,8485	0,9598
	середнє	0,8696	0,9718
	ВУ ₁	0,9666	0,9908
	ВУ ₂	0,8767	0,9822
	ВУ ₃	0,9913	0,9875
	ВУ ₄	0,8659	0,9781
	середнє	0,9252	0,9846
Репортаж	ВУ ₁	1,0421	1,0444
	ВУ ₂	1,0273	1,1238
	ВУ ₃	1,0172	1,1252
	ВУ ₄	1,0151	1,1123
	середнє	1,0254	1,1014
Інтерв'ю і бесіда	ВУ ₁	1,1621	1,1666
	ВУ ₂	1,1986	1,1476
	ВУ ₃	1,1474	1,3503
	ВУ ₄	1,1398	1,1151
	середнє	1,1619	1,1949
Інтернет-повідомлення рекламного характеру	ВУ ₁	1,2133	1,1736
	ВУ ₂	1,3561	1,2514
	ВУ ₃	1,1794	1,3751
	ВУ ₄	1,2659	1,2342
	середнє	1,2536	1,2585

Більш детальний аналіз розходжень у досліджуваних показниках просодичних характеристик мовлення ведучого дозволив дійти таких висновків щодо диференціації різних жанрових типів ІПвДТ:

- найменше кількісне значення рівня ЧОТ реєструється в інформаційному випуску новин, найбільше – в ІПвДТ рекламного характеру;
- найменше кількісне значення діапазону ЧОТ реєструється в інформаційному випуску новин, найбільше – в ІПвДТ рекламного характеру.

Таким чином, для інформаційного випуску новин найбільш характерними є такі значення мелодичного компонента просодії, що відрізняють його від інших жанрових типів ІПвДТ: відносно низький рівень ЧОТ та відносно вузький діапазон ЧОТ, для Інтернет-повідомлень рекламного характеру такими

параметрами є найвищий рівень ЧОТ та найбільш широкий діапазон ЧОТ. Охарактеризовані вище жанрові типи ІПвДТ виступають як своєрідні “маргінальні” елементи диференційованої шкали, кожен з наступних елементів якої визначається підвищенням рівня ЧОТ та розширенням діапазону ЧОТ у порівнянні з елементом, що йому передує. У цій шкалі різні жанрові типи ІПвДТ розташовані в такій послідовності: інформаційний випуск новин – аналітичний огляд – репортаж – інтерв'ю і бесіда – Інтернет-повідомлення рекламного характеру.

У таблиці 3 зведені експериментальні дані по мелодичних характеристиках фраз, що визначаються суттєвою емоційно-модальною забарвленістю. Порівняння кількісних показників досліджуваних параметрів (рівень ЧОТ та діапазон ЧОТ) у таблицях 1, 2 з даними у таблиці 3 дозволяє дійти висновку про те, що

частотні характеристики фраз, які навантажені емоційно-модальними конотаціями (табл. 3), є істотно вищими за усереднені показники по всіх

фразах Інтернет-повідомлень (табл. 1 і табл. 2). Це свідчить про те, що відповідні просодичні параметри є релевантними для протиставлення

Таблиця 3
Акустичні характеристики емоційно-модально забарвлених фраз у різних жанрових різновидах ІПВДТ, англійська мова (відносні одиниці)

Жанровий різновид ІПВДТ	Усереднений ЧОТ	Усереднений діапазон ЧОТ
	1	2
Англійська мова		
Інформаційний випуск новин	1,1431	1,2521
Аналітичний огляд	1,1592	1,2801
Репортаж	1,2931	1,3887
Інтернет-повідомлення рекламного характеру	1,5708	1,4452
Українська мова		
Інформаційний випуск новин	1,0432	1,1321
Аналітичний огляд	1,0503	1,1583
Репортаж	1,1312	1,2502
Інтерв'ю і бесіда	1,2954	1,2711
Інтернет-повідомлення рекламного характеру	1,4531	1,2891

Здійснений інструментальний аналіз мелодичних характеристик мовлення ведучих англо- й українськомовних ІПВДТ дозволив дійти таких висновків щодо спільних особливостей мелодичного компонента просодії:

- маркірованість мелодичних характеристик фрази у висловленнях, що визначаються більш яскравою емоційно-

модально забарвленістю;

- наявність розбіжностей в оформленні мелодичного компонента у різних жанрових типах ІПВДТ залежно від співвідношення емоційно-нейтральних та емоційно-модально забарвлених фраз у кожному з досліджуваних типів.

Література

1. Аверьянова И.Е. Компьютерный дискурс и его отражение в художественном нарративе (на материале романа Д.Коупленда "Рабы Майкрософта") // Мова і культура. – К., 2005. – Т. 2. – Вип. 8. – С. 219-225.
2. Багмут А.І., Бровченко Т.О., Орисик І.В., Олійник Г.П. Інтонаційна виразність звукового мовлення засобів масової інформації. – К.: Наук. думка, 1994. – 190 с.
3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – 342 с.
4. Белова А.Д. Поняття "стиль", "жанр", "дискурс", "текст" у сучасній лінгвістиці // Вісн. КНУ. Інозем. філологія. – 2002. – Вип. 32-33. – С. 11-14.
5. Вінарієва О.В. Структурний, семантичний і прагматичний аспекти англомовних торгових назв (на матеріалі веб-сайтів мережі Інтернет): Автореф. дис. ... канд. філол. наук / Київ. нац. лінгв. ун-т. – К., 2005. – 19 с.
6. Галичкина Е.Н. Специфика компьютерного дискурса на английском и русском языках (на материале жанра компьютерных конференций): Автореф. дис. ... канд. філол. наук / Волгоград. гос. ун-т. – Волгоград, 2001. – 19 с.
7. Данилюк С.С. Особливості структури текстів персональних Інтернет-сторінок сучасних лінгвістів // мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. праць. – К., 2002. – №7. – С. 131-136.
8. Дворжецкая М.П. Единство системного и коммуникативно-функционального анализа просодии связанного текста // Изучение динамического аспекта сегментных и супrasegmentных единиц звучащего текста. – К.: КГПИИЯ, 1988. – С. 5-11.
9. Карасик В.И. Этнокультурные типы институционального дискурса // Этнокультурная специфика речевой деятельности: Сб. обзоров. – М.: ИНИОН РАН, 2000. – С. 37-64.
10. Коломієць Н.В. Лінгвістичні особливості організації гіпертексту інтернет-новин: Дис. ... канд. філол. наук. – К., 2004. – 214 с.
11. Королева Т.М. Интонация модальности в звучащей

- речи. – К.: Одеса: Вища шк. Головное изд-во, 1989. – 147 с.
12. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 464 с.
 13. Кусько К.Я. Дискурс іноземномовної комунікації: концептуальні питання теорії і практики // Дискурс іноземномовної комунікації. – Львів: вид-во Львів. Нац. Ун-ту ім. І.І. Франка, 2001. – С. 23-48.
 14. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля, 2006. – 716 с.
 15. Стеріополо О.І. Перлокутивний ефект просодії мовлення // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес: Матеріали міжнародної наукової конференції (24-25 листопада 2004 р). – Чернівці, 2004. – С. 68-270.